

A bírálóbizottság értékelése

Bárány Attila disszertációja jól illeszkedik a hazai Jagellók uralmát alapvetően átértékelő, árnyaló s összességében kedvezőbb megvilágításba állító kurrens történetírói folyamatba. A Szerző vizsgálódásának középpontjában az a kérdés áll, hogy milyen helyet foglalt el Magyarország a kor Európájában, és hogy ezt a pozíciót hogyan tükrözte és befolyásolta a korban egyre jelentősebbé váló diplomáciai élet. Ennek megválaszolására szerencsés módon ismerte fel, hogy nem elég az ország sorsát közvetlenül befolyásoló szomszédos hatalmakkal és dinasztiákkal alakuló kapcsolatrendszer vizsgálata; figyelmet kell fordítani a Franciaországgal, Spanyolországgal, és – számára legfontosabbként – a Tudor-dinasztiával felemelkedő Angliával kialakuló viszonyra is. Egyik fő célja annak igazolása volt, hogy az angliai források a magyar történetírás számára képesek az eddigieknél többet mondani, s ezt a törekvését – széles, összeurópai perspektívába állítva – maradéktalanul teljesítette.

A disszertáció nagy ívű, tíz fejezetre tagolt történeti áttekintést ad, mely egységes keretbe foglalja Bárány Attila több korábbi – magyar vagy idegen nyelven megjelent – tanulmányának illetve könyvének ide kapcsolódó mondandóját, új elemekkel egészítve ki azokat. Magyarország Mátyás korabeli megerősödött európai pozíciója, és az uralkodó angol-burgundi kapcsolatai szolgáltatják a logikus kiindulópontot a mű fő mondandójához: Magyarország ekkor és a Jagelló-korban is, egészen Mohácsig jelentősebb, önálló szerepet játszott a nemzetközi szintén, mint azt a kérdés legtöbb kutatója eddig vélte.

Ezt támasztják alá az újonnan feltárt vagy részletesebben kiaknázott források, mint például Robert Wingfield követjelentése az 1515. évi Habsburg-Jagelló királytalálkozóról, a Thomas Wolsey kancellár által begyűjtött követjelentések, vagy II. Lajos király Wolseyhez és VIII. Henrikhez írt levelei. A disszertáció fontos újdonsága tehát, hogy a kor külpolitikájáról, diplomáciai életéről eddig ismert és a szerző kutatásai során alaposan feldolgozott, bőségesen felhasznált hatalmas forrásanyagot sok éves, igen alapos, imponáló eredményekkel járó új forrásfeltárással tudta kiegészíteni. Felhasználta az angliai levéltárakban a témára vonatkozó kéziratos anyagot éppúgy, mint számos ehhez kapcsolódó francia és osztrák levéltári forrást, melyek java része e munka révén kapcsolódott be először a magyar történeti vizsgálódásokba. Ebből az anyagból a disszertáció függelékében 140 oldalnyi forrásmásolatot is közread.

A szerző forráskezelése megbízható, következtetései korrektek és lényegre törőek. A számos új eredmény közül a legjelentősebb a York-házi Richard Pole magyarországi tartózkodásának nagypolitikai keretekben történő értelmezése, az 1520-as évek Angliája török politikájának leírása, a Nándorfehérvár eleste utáni magyar segélykérések jól kiszámított diplomáciai aktusként való értelmezése, valamint az ún. szulejmáni ajánlat számos forrásának eddiginél alaposabb vizsgálata.

Mindezek alapján a Bizottság a disszertációt igen értékes, jelentős új szakmai eredményeket felmutató alapvető munkának tartja. Feltétlenül javasoljuk a dolgozat mielőbbi, lehetőleg idegen nyelvű publikálását, amelyben helyet kaphatnak a vita során felmerült szempontok, többek között egy diplomáciatörténeti bevezető fejezet, valamint a lutheri reformáció hatásának részletesebb vizsgálata is. A Bizottság egyhangúlag javasolja az MTA doktora cím odaítélését Bárány Attilának.